

Zjawiska Kapilarne/Ściana Ciepła - Instalacja świetlna w przestrzeni miejskiej *Realizator: Fundacja Sztuki Współczesnej In Situ*

Kategoria VI. Przestrzeń miejska

„Ściana Ciepła” to intrygująca instalacja świetlna autorstwa artystki Izabeli Żółcińskiej, umieszczona na jednej z warszawskich kamienic w centrum miasta. To czerwona uformowana z giętkiego neonu struktura, w dzień tworząca delikatny rysunek na murze, zaś po zmierzchu emitująca ciepłe światło. Pomysł na instalację zrodził się z doświadczenia artystki – potrzeby wizualnego przededefiniowania smutnej, szarej ściany kamienicy, znajdującej się nieopodal galerii, w której pracuje Izabela Żółcińska.

Jako projekt w przestrzeni publicznej „Ściana Ciepła” miała spełniać wielorakie funkcje, nie tylko estetyczne, ale także społeczne. Instalacja została umieszczona na elewacji kamienicy przy ulicy Hożej 42, miejscu znajdującym się nieco na uboczu głównych arterii komunikacyjnych i szlaków turystycznych. Tym samym miała za zadanie ożywić ten zakątek miasta, zafrapować przechodniów i poprzez swoją intrygującą formę – nakłonić do zatrzymania się na moment w codziennym biegu, zadarcia głowy, rozejrzenia się po okolicy, dostrzeżenia miejsca, które do tej pory stanowiło transparentną, obojętną percepcji przestrzeń. Dzięki przelamaniu monotonii miejskiego krajobrazu instalacja tworzy w przestrzeni „miejsce” – punkt charakterystyczny na fizycznej i mentalnej mapie miasta, odciskający się piętnem w świadomości mieszkańców, fragment przestrzeni, który zaczyna nabierać nowego znaczenia – staje się miejscem spotkań i wymiany doświadczeń - oraz, dzięki swojej świetlistej formie, poruszającego zmysły, pełnego wizualnych doznań wymiaru estetycznego. Tego rodzaju artystyczne działanie w publicznej przestrzeni miasta nadają jej nową jakość i staje się istotnym elementem w kreowaniu wizerunku Warszawy – jej ikoną i znakiem rozpoznawczym. Zwraca również uwagę na potencjał przestrzeni, możliwości jakie mogą zaistnieć w odczuwalnej pustce, dzięki działaniom artystycznym.

„Ściana ciepła” jest najbardziej monumentalną częścią projektu „Zjawiska Kapilarne”, odwołującego się do systemu naczyń kapilarnych występujących w żywych organizmach.

Kapilary, które często „na przekór” prawu grawitacji rozprowadzają płyny po całym organizmie, mają za zadanie odżywiać, komunikować i oczyszczać. W wymiarze symbolicznym, uformowanie na kształt krwioobiegu, czerwonych, neonowych „kapilarów” na ścianie warszawskiej kamienicy stanowi odwołanie do teorii miasta rozumianego jako żywy organizm oraz architektury, jako jego delikatnej tkanki. Tym samym projekt ma przypominać o konieczności „oczyszczania” i „odżywiania” zurbanizowanej przestrzeni miasta tak, aby stanowiła zdrową przestrzeń życia jej mieszkańców. Sygnalizuje również konieczność rewitalizacji obumarłych, zabytkowych fragmentów tej przestrzeni, często zaniebanych przez progresywne tendencje urbanistyczne, którym przyświeca idea postępu, prowadząca do wyburzania miejsc pełnych historycznych, ale także zupełnie prywatnych, znaczeń. „Ściana ciepła” to swoista „transfuzja” życia w miejską architekturę, która nabiera antropomorficznego charakteru, dzięki uformowaniu neonów – „kapilarów” na wzór naczyń krwionośnych siatkówki ludzkiego oka. Pusta ściana kamienicy przy Hożej stanowi ślad niegdyś przylegającego do niej budynku – za sprawą projektu kamienica nabrała symbolicznego cielesnego wymiaru, odsłaniając swój wewnętrzny system naczyń krwionośnych – życie, które wciąż toczy się wewnątrz obiektu, świadectwo pulsującego życia miasta.

Sieci kapilarne stanowią również symboliczny paradygmat międzyludzkich relacji, który wskazuje na konieczność nieustannej komunikacji i wymiany – empatii, myśli, emocji, przepływu energii - w przestrzeni publicznej, która, sama będąc żywym organizmem, obejmuje w sobie całe środowisko ludzkiego życia – przyrodę i architekturę, przestrzeń idei i sferę wspólnych doświadczeń. Motyw przepływu płynnych substancji w kapilarach wskazuje zaś na płynność i wzajemne przenikanie się różnych sfer ludzkiego życia – natury i kultury, przyrody i technologii, materii ożywionej i nieożywionej.

Jak wskazuje nazwa projektu, ściana kapilarna ma za zadanie ocieplić szary i zaniedbany zakątek miasta. Użycie koloru czerwonego jest tu nieprzypadkowe i odwołuje się do znanej od starożytności metody leczniczej zwanej chromoterapią – teorii w ramach której badano wpływ barw na psychikę człowieka. Użyta przez artystkę czerwień okazuje się mieć zbawienne skutki dla ludzkiego organizmu. Skojarzona z życiem, ciepłem i przyjaźnią wprowadza dobrą energię w pełen napięcie, szary zakątek Śródmieścia. Przyspieszając tętno, czerwień wzywa do działania, co w wymiarze społecznym wskazuje na konieczność ciągłego ruchu i aktywności w miejskiej tkance – na jej dynamiczny charakter. Artystyczna interwencja w miejską przestrzeń ma pobudzić do działania, a także dyskusji i refleksji nad funkcją przestrzeni publicznej oraz możliwościami jakie drzemią w pozornie niczych, pustych miejscach.

Projekt „Ściana Ciepła” to wydarzenie otwarte, zgodne z ideą demokratycznego dostępu do sztuki, przeznaczone dla wszystkich odwiedzających nieodpłatnie – dzięki egalitarnej, czytelnej formie przekazu adresatami projektu są wszyscy mieszkańcy Warszawy, przyjezdni, turyści, odbiorcy z każdego przedziału wiekowego i każdej narodowości. Tego rodzaju działania w przestrzeni publicznej spełniają znaczące funkcje kulturotwórcze, zwiększają kreatywność i rodzą postawy twórcze wśród społeczności, aktywizują odbiorców, którzy na co dzień nie mają okazji obcować ze sztuką

Pomysł na instalację jest częścią konsekwentnie realizowanego zamysłu artystycznego, który podejmuje zainspirowany biologią temat kapilarów – istotnego dla życia organizmu systemu naczyń krwionośnych.

Projekt został objęty patronatem Narodowego Centrum Kultury i zrealizowany ze środków Urzędu Miasta St. Warszawy oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Do realizacji projektu „Ściana Ciepła” w przestrzeni publicznej niezbędne było uzyskanie pozwoleń. W toku działań przygotowawczych uzyskaliśmy pozwolenie właściciela kamienicy na instalację obiektu, poparcie Wydziału Estetyki Przestrzeni Publicznej Miasta Stołecznego Warszawy wydane przez Naczelnika Wydziału - Tomasza Gamdzyka oraz zezwolenie Stołecznego Konserwatora Zabytków - Decyzja Nr 62 N/10.

Projekt został objęty opieką dwóch kuratorów sztuki współczesnej Grzegorza Borkowskiego (kurator CSW Zamek Ujazdowski) i Zuzanny Fogtt. W kwietniu 2010 r. powołano zespół zajmujący się projektem, w którego skład weszli: artystka Izabela Żółcińska, kuratorzy, koordynator projektu, specjalista ds. PR i tłumacz (odpowiedzialny za tłumaczenie materiałów informacyjnych, katalogu oraz współpracujący w projekcie). Swoją pomoc ofiarowali również wolontariusze Fundacji In Situ.

Montaż instalacji 670 mb Świecącego neonu zajął 3 miesiące. Transport i rusztowania zapewniła firma Peri. Równoległe do działań montażowych przebiegała akcja promocyjna projektu, w którą zaangażowani byli wolontariusze, dystrybuujący materiały promocyjne w postaci ulotek, map i plakatów, zaprojektowanych przez zatrudnionego grafika.

W ramach promocji projektu uruchomiona została strona internetowa www.scianaciepla.pl, zawierająca opis projektu, opracowanie teoretyczne, teksty krytyczne i dokumentację fotograficzną obiektu.

Uroczyste otwarcie projektu 23 września 2010 poprzedzone zostało wystawą w przestrzeni Cysterny Centrum Sztuki Współczesnej w Warszawie, a towarzyszył mu koncert, cykl wykładów kuratorskich oraz panel dyskusyjny, który odbył się w Klubokawiarni Chłodna 25. Do udziału w debacie zaproszono gości – artystów i teoretyków sztuki: Magdalenę Wicherkiewicz, Monikę Bakke, Ewę Rewers, Joannę Rajkowską i Macieja Kuraka. Celem panelu było stworzenie krytyczno-teoretycznego zaplecza projektu, a także umożliwienie pola do dyskusji na temat potencjału działań artystycznych prowadzonych w celu podnoszenia jakości sfery publicznej i rewitalizacji miejskiej przestrzeni.

W dniach 22-26 listopada 2010 r. projekt został włączony w obchody Dni Honorowego Krwiodawstwa. W ten sposób działanie artystyczne wzmocniło swój wymiar społeczny wykraczając poza ramy przekazu wizualnego w stronę przekazu społecznego. „Ściana Ciepła” przyczyniła się do popularyzacji idei ratowania ludzkiego życia poprzez honorowe oddawanie krwi. Profesjonalny sprzęt oraz przeszkolony personel niezbędne do przeprowadzenia akcji mobilnego krwiodawstwa na placu przed instalacją „Ściana ciepła” został zapewniony przez Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Warszawie.

Strona internetowa projektu: www.kapilary.pl, www.scianaciepla.pl